



Slovenski Informativni list v Australiji.
Sydney, Melbourne, Adelaide, Perth, Brisbane, Hobart.

Vol. IV. No. 9. SEPTEMBER, 1955

Organ of the Slovene
Community in Australia
"THOUGHTS"

Registered at the G.P.O. Sydney for
transmission by post as a periodical.

MISLI, G.P.O. Box 553, Sydney, N.S.W.

KOLIKO SI DOLŽAN?

Tisoč let strašnega truda in ničesar niso dosegli . . .

Ivan Cankar.

Da, trudili so se, delali so. Vztrajno, požrtvovalno, kar naprej. Nikoli niso klonili, nikoli obupali. Ali res niso ničesar dosegli? Dosegli so! Ohranili so se, pri življenju so ostali. Da niso delali in se trudili, kdo ve, kako bi bilo? Kdo more vedeti, če bi rod s tem imenom danes še živel pod božjim soncem?

Koliko pa znamo dandanes vse to ceniti? Vse te silne žrtve, ki so zdaj tako daleč za nami, neke v nedosegljivi preteklosti? Potrebno in pravično bi bilo, da bi včasih o tem premišljevali. Naravno bi bilo, da se nam ob takih mislih vzravna duša in nam zakipi v prsih ponos. Požrtvovalnost, ljubezen in samopozaba kot je ne najdeš zlepa pod soncem.

Mi pa? Vse to nas ne gane veliko. Popijem ga svojo merico in grem svojo pot. Včeraj je bil en dan, danes je eden jutri bo zopet . . .

Ne utegnemo misliti na to, da smo dolžniki. Ako ceniš trud in žrtve svojih prednikov, ako spoštuješ svojo mater, boš drugače ravnal. Poskrbel boš, da bodo tvoji otroci poleg drugih jezikov znali tudi sladko govorico, ki ti je v njej govorila tvoja mati. Kot kristjan se boš pobrigal, da bodo tvoji otroci krščansko vzgojeni. Vsaj toliko si brez dvoma dolžan!

Med seboj imamo za svoje razmere upoštevanja vredno število ljudi, ki so bili deležni nadpovprečne izobrazbe. Koliko si dolžan ti, ki se šteješ med izobražence? Vedeti moraš, da si dolžan zaradi tega še toliko več. Med prvimi si dolžan in poklican, da nosiš pred drugimi luč, da kažeš pot. Ne govori globoko v srcu: Izrobrazil sem se, da bom lažje in lažje živl. Čemu naj se mešam med plebejce? Pameten človek se ne bo bavil z rečmi, ki ne prinesejo groša . . .

Tvoja vest ti ne sme dovoliti, da bi mirno gledal, kako samo peščica med nami dela sveto tlako. Samo toliko naj bi jih bilo kot je prstov na roki? Ali mar nismo vsi dolžniki? To je zadeva naše vesti, časti in zvestobe. Zato, ker je potrebno, ker bomo drugače segnili. In kriv boš z drugimi vred tudi ti! Brez dela in truda ne bomo dosegli najmanjših reči, velikih pa celo ne. Celotno vrsto razlogov znamo naštetiti za svojo brezbriznost. Poiščimo rajši vsaj enega za požrtvovalno in nesebično delo!

„Oh, od nekaj se samo pripravimo . . .“

No, pa zdaj prenehajmo s tem. Kdo nas pa sili v prepire? Pogovorimo se mirno, ne skušajmo dognati, kdo je večji in veljavnejši, rajši verjemimo, da smo vsi majhni. Čemu ugrabiti, kdo je modrejši, ko vsak tako malo ve. Poiščimo pot in način, da bo glas slehernega med nami prišel do izraza, da bomo vsi enako veljavni, če kdo kaj pametnega zine.

V marsičem bi bilo treba bolj na široko zajeti. Ali je prav, da le poedinci toliko delajo, drugi pa nič? Po pravici vsak reče: Saj je stvar toliko tvoja kolikor moja. Če pa nisi voljan ali v resnici ne moreš toliko storiti kot sosed, pa stori vsaj nekaj. Pomagaj, pripravi ponudi! Kamen do kamna . . . Ha, ko bi ne bili tako trdi in otopeli! Vidimo človeka, kako se peha in žene, pa se čudimo in sprašujemo: Kaj pa je z njim? Čemu neki teka okoli kot nor? Mora imeti neznano bolezen ali se mu je snelo kolesce . . .? Podnebje morda, ali pa samo vreme teh dni . . .

Kar imamo danes v tej deželi svojega, naš lepo tiskan časopis, naši dobro uspeli slovenski večeri — odkod je prišlo? Ali se vam zdi, kakšen je pravi odgovor? Vse to je plod nesebičnega dela peščice požrtvovalnih ljudi. „Ne vprašajte, zakaj . . .“ Samo par čisto skromnih in ponižnih ljudi opravlja vse to ogromno delo. Opravlja ga zato, da je pač narejeno. Kaj boš drugega rekel, ena sama beseda naj ti pride iz ust in srca: Posnemajmo! No, lahko je reči, teže morda storiti. Zato, ker kar tako ždimo, vsak v svojem kotu tičimo, leto za letom nam mineva brezplodno, pa smo se že vživeli v misel, da je to taka zapoved . . . Kar ždimo . . .

Zabavljam? Zamero izzivljam? Nič takega, saj vendar sam vem: Vse je z nami tako, da skoraj — vsaj sprva — ni bilo drugače mogoče. Rad priznam „silo razmer“. Padli smo v prazen prostor, ura se nam je ustavila. Poskrili smo se kakor polite kokoši. Čakali smo sončnih dni. Ali naj jih čakamo do brezplodnega konca, ko se je vreme do neke mere vendar že spremenilo?

Na sonce zdaj, na dan, posušimo se in ogrejmo! Fantje se zbi-

rajo . . . Zbirajo se in pogovarjajo, kaj bodo lepega napravili. Ne več v beznice, tam ni sonca! Kaj takega bodo napravili kot včasih doma. To je bilo lepo. In zakaj ne bi moglo biti še in še? O igrah se menijo. O domači „viži“ na harmoniko in citre. Pa pesem naj zadoni iz navdušenih grl! Izlet v naravo naj prinese dobrodošlo spremembo.

Tako, fantje, tako! Le vkup in ju-hul! Fantje naprej, vsi drugi za njimi.

Cigani so zmerom veseli, kadar je dež. Veseli zato, ker po dežju spet sonce posije. Tudi mi bodimo veseli in polno poguma, čeprav se nam zdi, da so nas razmere potisnile z dežja pod kap. Sami se bomo pobrigali za lepše vreme. Čemu zdihovati in tarnati: oh, kako lepo je bilo nekoč . . . Če se resno zavzamemo, je lepo lahko tudi tukaj in zdaj. Namesto da greš tja in tja past radovednost ali dolgeas prodajat, pojdi na obisk k znanim rojakom. Našel boš nove znance. Pozabavajte se, pa tudi pogovorite, pozanimajte se za skupnost. Žrtvuj kos svojega prostega časa, prilij dobre volje, premišluj, kaj bi se dalo napraviti, kako bi sam lahko prispeval.

Tako, rojaki, rojakinje! Vsak naj prispeva po svojih močeh, pa bo kmalu drugače med nami. Vsak nekaj naredi, pa bo lepo. Vsak nekaj naredi, ker vsak je veliko dolžan.

Andrej Traven, N.S.W.

“Osvobojeno” mesto TRST

Vkorakanje italijanskih čet v Trst 26. oktobra lanskega leta je pomenilo dokončen prevzem vojaške in politične oblasti nad Trstom in okolico od strani italijanske vlade.

Čustva Tržačanov samih so bila močno deljena. Mnogi so dejstvo sprejeli kot sprejema človek smrtno obsodbo. Uradni krogi so bili razočarani. Namesto navdušenja, ki so ga bili pričakovali med Tržačani, so videli domala samo neko poparjenost ali vsaj popolno brezbriznost. Niso hoteli razumeti, da se za brezbriznostjo skrivata strah in zaskrbljenost za bodočnost mesta. Uradnim krogom niso bili mar gospodarski interesi Trsta, pred očmi so imeli zgolj politični vidik. Da ne bi bil 26. oktober dan neme demonstracije proti političnemu nasilstvu in neupoštevanju ljudske volje, so morale laške politične stranke nastopiti drugo pot. Brezobzirno so silile prebivalstvo k razobežanju zastav in organizirale so enodnevne izlete okoli 150 do 200.000 Italijanov iz bližnjih mest v Trst. Le tako so mogli „dokazati“ tujim dopisnikom, kako navdušeno so Tržačani sprejemali osvobodilno ital. vojsko . . .

Da bi pomirila tržaške gospodarstvenike in prebivalstvo, je rimska vlada obljubila za 60 milijard lir javnih del in dalekosežno industrializacijo in še marsikaj povrh. Taka obljuba je bila nujno potrebna, zakaj število brezposelnih je naraščalo iz dneva v dan. Računa se, da je bilo prizadetih vsaj 15.000 oseb. Poleg okoli 4000 zaveznških nameščencev in delavcev je izgubilo vir dohodkov še okoli 1000 drugih ljudi, ki so poprej opravljali kontraktna dela

pri vazenikih, n. pr. perice in razni dobavitelji živil, kruha, mesa, mleka in zelenjave. Potem pa vsi tisti, ki so oddajali zaveznikom stanovanja in sobe.

Tem brezposelnim so se vsak dan pridruževale nadaljnje stotine, ki so jih odpustčala razna podjetja zaradi naraščajoče gospodarske krize. Vkorakanje laške vojske krize ni ustavilo, še povečalo jo je. Zaskrbljeni so postali celo taki, ki so proprej na ves glas zahtevali vrnitev Trsta Italiji. Zastopniki političnih strank v Trstu so spet in spet romali v Rim in zahtevali takojšnjo pomoč. Toda nova oblast ni dala pomoči, prihajala je pred Tržačane le z novimi zahtevami. Poviševala je davke, cene cigaretam, povečevala je prometne pristojbine, radijske naročnine, kolkovani papir itd. Nasprotno pa o obljubljenih 60 milijardah ni bilo ne duha ne sluha. Ni čudno, da je morala nejevolja prebivalstva končno tudi javno izbruhniti, kar se je najbolje pokazalo v splošni aprilski stavki.

Prihod novih oblastnikov v Trst je kajpada pomenil vsestransko poslabšanje zlasti za Slovence. Naš življenj je obsojen na počasno iztrebljenje, oziroma potujčevanje. To se vrši vsak dan na vidne in nevidne načine, ne brez strahovanja in očitnega nasilja. Odpornost naših ljudi je vsak dan manjša, saj so popolnoma sami sebi prepuščeni. Zavest, da jih je Titova Jugoslavija izdala in prodala, jih je do konca potrla. Spoznali so bridko resnico, da je slovenskemu komunistu bližji laški komunist kot slovenski nekomunistični narodnjak.

(Nadaljevanje str. 2.)

(Nadaljevanje s strani 1.)

Pred prihodom Italijanov v Trst so komunisti iz Jugoslavije razpus-tili tržaško OF, da tako omogočijo slovenskim komunistom pristop v laško komunistično stranko. Se-danjo rešitev tržaškega vprašanja so po časopisih razglašali kot ogromen uspeh maršala Tita, čeprav niso vedeli povedati, v čem obstoji ta pridobitev. Kazali so zgolj na londonski statut, ki od strani laške vlade zagotavlja Slo-vencem neke narodne in kulturne pravice v obliki treh narodnih do-mov in še kaj. Seveda Slovincem ni kazalo drugega kot molčati in se zgolj bridko posmehovati ko-munistični propagandi, zakaj vsaka izgovorjena beseda bi jih postavila pred sodišče in jih obtožila „villipendio della nazione“ — žaljenja laškega naroda . . .

Kako se bo izpolnjevala obljuba o narodnih in kulturnih pravicah, se je pokazalo hitro po prihodu Lahov. Takoj so odjeknili strelj na Opčinah v slovenski napis na gostilni nasproti cerkvi. Nekate-rim slovenskim trgovcem so takoj razbili izložbe, pri vencih na grobo-vih in spomenikih slovenskih mu-čencev so odrezali slovenske zastave in jih nadomestili z laško trikoloro. Ko so slovenski fantje odstranili laške barve in dali nazaj slovenske, so šli za leto dni ali več v ječo. Njihova krivda: Villipendio della bandiera . . . Slovenski župan v Nabrežini ni hotel dati dovoljenja za zidanje naselja v svrhu potujče-vanja na slovenskih tleh, pa so ga odstavili za pet minut. V teku teh petih minut ja prefektov odposlanec v imenu županovega namestni-

ka podpisal, česar slovenski župan ni hotel podpisati. Slovenskim kmetom se nasilno odvzema plodna zemlja po najnižji odkupni ceni, da bodo na njej zrasli stanovanjski bloki za novo doseljene Lahe. Ta-ko ravna s Slovenci kljub vsem zagotovitvam londonskega statuta.

Slovenski radio v Trstu je tudi popolnoma odvisen od novih go-spodarjev Slovenski novinarji so postali zgolj prevajalci, druge vloge nimajo. Le slovenske šole so ostale trenutno še nedotaknjene, čeprav se laško šovinistično časopisje neprestano vanje zaletava. Njiho-va bodočnost je nujno obsojena na stalno propadanje. Italjanski delo-dajalci silijo starše, da pošiljajo otroke v laške šole, po drugi strani pa tudi ne manjka med Slovenci narodne nezavednosti. Iz takih razlogov se je število slovenskih šolarjev že letos strahotno znižalo. Ni čudno, da je že 20 slov. pro-fesorjev in učiteljev izgubilo službo. Kako bo letošnje jesen, bo pokazala bližnja bodočnost. Zelo negotov položaj imajo vsi slo-venski učitelji, ki niso laški držav-ljani. Po večini so to sami slov. intelektualci, ki so zaradi komu-nistov zapustili domovino. Zdaj bodo primorani zapustiti tudi ta obronek slov. zemlje in si kje onstran morja iskati novega življe-nja.

Sploh je posledica sedanjega stan-ja v Trstu ta, da si preko 50 tisoč Tržčanov, Slovencev in Italjanov, želi preko morja. Njihove oči so obrnjene proti Avstraliji, kamor jih je itak odšlo že na tisoče . . .

„Bor“, Vic.

KAM NAJ GREMO?

Z vero v Evharistijo katoliški svet stoji in pade. Enako vsak posamezen katoličan. Tabernakelj z živo pričujočnostjo Odrašenika v sveti Hostiji je središče in žarišče vsake katoliške cerkve. Večna lučka pred tabernakeljnom je naj-bolj viden znak, da je cerkev kato-liška. Tako je tudi živa vera v Jezusovo pričujočnost osrednja točka v srcu vsakega vernega kato-ličana.

Ko je božji Zveličar svojim po-slušalcem napovedal ustanovitev Evharistije in obljubil, da bo dal ljudem svoje Telo v jed in svojo Kri v pijačo, so se mnogi nad to napovedjo spotaknili in obrnili Odrašeniku hrbet. Trda je ta be-seda, so ugovarjali. Jezus pa ni vzel svoje besede nazaj. Še tistim, ki so ostali, je dejal: Ali hočete tudi vi oditi?

Peter je v njihovem imenu odgo-voril: Kam naj gremo . . . ?

Hotel je reči: Saj nimamo nika-mor iti, če odidemo od Tebe! Ko-mu naj verujemo, če Tebi ne bomo?

Katoliški svet se odnekadaj z vsem srcem pridružuje Petrovemu čustvovanju in veri. Vse bi si dal prej iztrgati kot Evharistijo in svo-jo vero vanjo. To svoje prepriča-nje na različne načine tudi na zu-naj poudarja. Ne samo s tem, da pridno poklekuj pred tabernakelj v svojih svetiščih, tudi z javnim češčenjem in veličastnimi evha-rističnimi manifestacijami.

Največje manifestacije te vrste so v sedanjem stoletju mednarodni evharistični kongresi. V letošnjem

juliju se je vršil tak mednarodni kongres v glavnem mestu Braziliije, Rio de Janeiro. Imel je številko 36, kar pomeni, da jih je bilo pred njim že 35. Po svojih zastopnikih so se letošnjega kongresa udeležili domala vsi narodi sveta. Poročila trdijo, da je bil letošnji kongres od vseh dosedanjih najbolj odlično organiziran in izveden. Čeprav se je zbrala za to proslavo Evharistije ogromna množica, ki je presegla poldrug milijon, je vse poteklo v prekrasnem redu.

Izredna posebnost letošnjega kongresa je bil nastop „Molčeče Cerkve“, ki je v obliki živega kri-ževega pota predstavljala trpljenje katoličanov v deželah pod komu-nisti. Verniki iz teh dežel so vsak svojo domovino zastopali v narod-nih nošah in z narodnimi zastava-mi. Bilo je ravno 14 narodov, ki je vsak predstavljal eno postajo križevega pota. Nas zlasti zanima, da so peto postajo (Simon iz Cirene pomaga Jezusu križ nesti) imeli zase Slovenci in Hrvatje. Poročila trdijo, da je procesija „Molčeče Cerkve“ napravila na vse udele-žence kar najsilnejši vtis.

Vsak tak evharistični kongres je glasen opomin vsemu svetu, naj ne pozabi na Petrov vzklik: Kam naj gremo, če bi ne imeli Tebe, evha-ristični Zveličar, ki edini imaš za nas besede večnega življenja?

P.B.A.

Printed by Publicity Press (1938) Pty. Ltd. 71-75 Regent St., Sydney, for the Pub-lisher, Rev. R. Pivko, 66 Gordon Street, Paddington, N.S.W.

Kritika avstralske naselitvene politike

To kritiko povzemamo po uvo-dniku v melbournskem katoliškem tedniku THE ADVOCATE. Daje nam dober vpogled v mnenje kato-liške cerkvene javnosti v to zadevo, zato je za nas gotovo zelo zanimiva.

List najprej poudarja, da je od druge svetovne vojne sem prišlo v Avstralijo že milijon novih nase-ljencev. Pa to je še malo v pri-meri s tem, kar naj prinesejo pri-hodnja leta. To je v redu, pravi list, vprašanje pa je, kakšnim lju-dem je po sedanjih taktiki avstral-ske vlade ta dežela najbolj na ste-žaj odprta. Bati se je, da vlada ne misli dovolj na to, da prihajajo sem ljudje, ki hočejo tu živeti v prvi vrsti kot enakovredna človeška bitja z dušo in telesom, ampak jih sprejema v glavnem le kot delovno silo, brez velikega ozira na njihove človeške težnje. Z novimi nase-ljenci naj bi si naša dežela pač opo-mogla gospodarsko, kulturna plat pri sedanji vladni politiki ne pri-haja dosti v poštev. Materialno bogastvo naj bi novi pomagali ust-varjati Avstraliji — vse drugo jim bo navrženo, če ravno tako na-nese . . .

Po tej splošni ugotovitvi pokaže list na nekatere konkretne pomanj-kljivosti v vladni naselitveni tak-tiki.

Najbolj zaželeni so v Avstraliji mladi fantje in nekoliko starejši samski moški. Te lahko dežela ne-mudoma zaposli v skoraj neomeje-nem številu bodisi v industriji, bo-disi na kmetih ali pa ob prodiranju v doslej neobljubene kraje. S temi delavci je najmanj sitnosti in stroškov. Nastaniš jih lahko ma-gari v barakah, prehranili se bodo sami, za delo pa zgrabijo z obema rokama. Iz njih brez težav napra-viš delavne kolone in jih po potre-bi premikaš po deželi sem in tja. Skratka, najbolj „koristni“ so . . .

Dekleta so že mnogo manj dobro-došla. Je že res, kot služkinje so močno iskane, toda po prihodu se ti porazgubi po posameznih hišah in družinah, da celota nima kaj prida od njih. Ne moreš iz njih sestaviti delovnih edinic, ki bi bile na razpolaganje vodstvom naše na-rodne ekonomije, zato je jasno, da se Avstraliji preveč ne cede sline po njih . . .

Najmanj se pa vladna politika zavzema za naseljevanje celih dru-žin, posebno ne za družine s tro-pom mladoletnih otrok. Otroci so celotni avstralski ekonomiji zgolj „neproduktivno“ breme. Sami stroški so ž njimi. Družin ne moreš nastaniti pod vsako streho, družinskega moža ne moreš zapo-seliti kjerkoli, za povečano število otrok v deželi je treba pripraviti nadaljnja sredstva v svrhu šolanja — vse to stane denar . . .

Po navedbi gornjih zgledov list poudarja, kako kratkovidno je to postopanje v politiki naseljevanja. Ali je mogoče pričakovati, da bo tako postopanje pripomoglo k splošni blaginji in zadovoljnosti ter sreči poedinih državljanov? Vzemimo samo eno stvar. Kjer se bolj ali manj načrtno uvaja v de-želo neuravnovešeno v številčnem sorazmerju med spoloma, tako da mladi moški ne pridejo v dotiko z

ženskami in nimajo prilike misliti na ženitev, je gotovo v stvari veliko pogrešenega. To se pravi, uvajati v deželo nenaravne razmere in krati-ti ljudem najbolj naravne pra-vice. Nenaravne razmere morajo prej sli slej privedi do nenaravnih in torej gotovo nezaželenih posle-dic. Kdor polagoma spozna, da je prevaran v najbolj človeških tež-njah, in takorekoč uradno in po načrtu prevaran, bo prej ali slej izgubil trezno razsodnost in se vrgel v objem raznovrstnim raz-brzdanostim. Morda bo nekaj časa to le „njegova zadeva“, toda tak človek iz zasebnega izgubljenca kaj kmalu postane javno breme in s tem boleč tvor na telesu družbe.

Ne samo breme lahko postane, ki ga morajo drugi nositi, celo na-padalec, ki se mora družba pred njim zavarovati. Naša dežela je na straži zoper prekucuhe, sabo-terje in prevratnike. Ali naj pa z zgoraj omenjenim postopkom v pogledu naselitve sama pripomore k temu, da bodo imeli organiza-torij prekucskih načrtov med pre-varanimi in obupanimi, med poni-žanimi iz razžaljenimi v naši lastni sredi obilno lahkega plena? Ne čudimo se, če se človek, ki mu je družba odrekla človeka vredno življenje v svoji sredi, vrže v na-ročje prekucškega agitatorja. Morda se je je sprva zavedal, da se mu je približal prekucuh — toda približal se mu je! To je nekaj. Ko se mu vse drugo oddaljuje in odtuja, je dobrodošel vsak, ki se zna približati . . . Pba.

„Avtomacija“ — kaj je to?

Beseda „avtomacija“ je prirejena za slovenščino iz angleške besede „automation“. Ta beseda se zadnje čase zmerom pogostejše rabi, ko je govor o industriji. Svoj čas nam je bila nova beseda „mehani-zacija“. Zdaj ta že dolgo ni več nova. Kaj pa pomeni „avtomaci-cija“? Skušajmo prav preprosto razložiti.

Mizar je zaposlen z narejanjem mize. Med durim orodjem seveda uporablja tudi žago. Kadar mu je potrebna, jo vzame v roko, nastavi na zaznamovano mesto, zažaga v les in poriva žago z močjo svojih mišic. Ko je z žaganjem pri kraju, mora vse nažagane kose z lastnimi rokami premakniti, prenesti na drugo mesto in jih prirediti za nadaljnjo stopnjo nastajanja mize. Vse dela z rokami, vse sam kontro-lira z lastno glavo. Tako so nastajale mize v časih, ko so jih ljudje naročali v delavnicah rokodelcev-mizarjev.

Nekoč je nekdo izumil žago na električni pogon. Namesto mi-zarjeve roke je gonil žago motor. Prišla je mehanizacija, delo je postajalo bolj in bolj mehanično. Nove is nove stroje so izumili. Namesto rokodelskih delavnic so zrasle iz tal tovarne, fabrike. Člo-vekovke roke so bile bolj in bolj razbremenjene, namesto njih je tisoč reči naredil stroj. Toda stroj je še zmerom potreboval ob sebi delavca, človeka, ki ga je kon-troliral, o pravem času pognal in

spet o pravem času ustavil, pa ga spet primerno naravnal za nadaljnje delo. Električna žaga je izvrstna reč, sama pa ne dela in še manj sama dela išče. Dela le, če ji nekdo delo odkazuje. Enako vsakovrstni drugi stroji.

Ko so stroji začeli nadomestovati človekove mišice in so rasle tovarne ter z njimi produkcija na debelo, je ta skok v napredku pomenil tisto „industrijsko revolucijo“, ki o njej tako pogosto beremo. Kakšne posledice je ta revolucija sprva imela za človeško družbo sploh, posebej pa za delovne ljudi, vemo iz zgodovine „delavskega vprašanja“. Vendar se je sčasoma vsa stvar uravnala tako, da dones nihče več ne preklinja strojev in tovarov. Mehanizirana industrija je kljub prvotni bojzani mogla zaposliti več in več delovnih sil. Da, marsikje jih je celo zmanjkovalo in jih še danes zmanjkuje.

Zdaj se pa že nekaj časa čuje o ponovni „industrijski revoluciji“, ki jo ima prisesti „avtomacija“. Besedo bomo morda najlažje razložili, če rečemo, da bo — v dobi avtomacije — človeka ob stroju nadomestil avtomat. Seveda si ne smemo predstavljati kakega tako preprostega avtomata kot smo ga svoj čas verjetno videli b burki: Kmet in avtomat. Ti avtomati so silno bistro sestavljeni nadaljnji stroji, ki bi jim človek skoraj pripisal možgane. Morda bi jim morali reči: Nadstroji. To so stroji, ki ne vrše le ene vrste dela, kot na primer v začetku omenjena električna žaga. Ti stroji so kombinacija najrazličnejših posameznih strojev, ki vrhu vsega drugega tudi sami sebe vsaj do neke stopnje kontrolirajo in še pri tem nadomeste človeka.

Najpreprostejši zgled bi morda bil tiskarski stroj, ki tiska časopis. Z ogromnega klobčiča je napeljana v stroj dolga rjuha nerazrezanega papirja. Stroj jo potegne vase, v hipu natisne na eno stran, porine v drug predel, natisne na drugo stran, porine v tretji predel, odreže list od „rjuhe“, porine v četrti del, ki ga po potrebi zgiba, peti predel ga sešije — in tako gre vse mehanično in zraven avtomatsko, en sam človek je potreben ob stroju. Napovedujejo, da bodo v dohodnem času na podoben način nastajali avtomobili, oziroma do neke mere že nastajajo pri Fordu v Clevelandu, USA. Tudi za kontrolo izumljajo zmerom nove in popolnejše avtomatske naprave — zmerom manj ljudi bo potrebnih v tovarnah . . .

Ni čudno, da nam ob nastopanju avtomacije napovedujejo drugo industrijsko revolucijo. Pa so tudi taki, ki pravijo, da te revolucije nikakor ne bo. Imajo tudi svoje razloge za to trditev. Toda o tem morda drugič kdaj.

—Pba.

OPOZORILO!

Vsi članki in dopisi za božično številko Misli morajo biti v Uredništvu do 20. novembra t.l.—Božične čestitke (velike 20/-, male 10/-) najkasneje do 25. novembra t.l.

Urednik.

OČI IMAM, PA JIH NE VIDIM

„Pustite dušo pri miru, kdo jo je pa še kdaj videl?“ Tako me je zafrknil in zamahnil z roko. „Oči tudi ne vidiš, pa jih menda vendar imaš“, sem ga podražil. „Imam jih, imam. Če jih sam ne vidim, jih drugi vidijo pod mojim čelom. In če se ravno hočem v ogledalo pogledati, jih vidim tudi sam.“

To je dobro povedal, jaz sem ga pa še malo podražil: „Pa če bi se izgubil nekje v puščavi, da bi bil čisto sam, pa tudi ogledala bi ne bilo pri roki, ali bi potem ne imel več oči, ko bi jih nikakor ne mogel videti?“

„Zafrkavate me“, je bil jezen in je spet zamahnil z roko. Saj je imel popolnoma prav. Ves ta pogovor je bil golo zafrkavanje. Od obeh strani.

Tajiti dušo je prav tako nespametno kot je odveč dokazovati, da jo imam. Namreč dokazovati z besedami in argumenti. Duša se mi javlja sama kot se mi same javljajo moje oči. Odprem jih, pogledam okoli sebe in vidim. Vidim ljudi in sonce in svet in tisoč drugih reči. Kako bi ne vedel, da imam oči? Ali potrebujem besed, da mi vtepejo v glavo vero v moje oči?

Podobno je z dušo. Takoj ko z očmi zagledam karkoli zunaj sebe, se nekaj zgane v meni in „gleda“ po svoje. In tudi vidi po svoje. To se pravi, iz mene planejo misli, ki jih ne zmorejo moje oči. Za mislimi planejo iz mene sklepi in zaključki, preudarki in računi, ugibanja in dognanja. Nekateri sprejemem, druge zavržem, tretje s preudarkom popravim. Nekaterih reči, ki mi jih pokažejo moje oči, se razveselim, na druge sem jezen, mnogih sem žalosten.

Vsega tega ne počno moje oči, to zmore le duša v meni. Duša je tisto, kar je vir in počelo vsega mojega življenja. Ta vir in to počelo mora biti v meni, zato mora biti v meni tudi duša. Do tega dognanja me niso privedle moje oči, ki samih sebe ne vidijo. Morala je biti duša, ki z mislimi gleda.

Potem se odločim in rečem sam sebi: To bom storil, onega pa ne bom. Tako rečem sam sebi in grem na delo. Storit, kar hočem, če sem prej ugotovil, da morem. Če pa nočem, pa pustim nestorjeno.

Tako se mi duša javlja sama od sebe in bi bilo pretrapasto, če bi jo v sebi in v drugih tajil. Prav tako se mi zdi odveč, da bi me kdo ustavljal, me prijemal za ramo in mi ribal pod nos: Fant, dušo imaš!

Svoje oči vidim v ogledalu. Poznam tudi ogledalo, ki v njem vidim svojo dušo, pa duša v njem vidi tudi samo sebe. Ogledalo, ki se duša v njem vidi, so moje misli, moja dognanja, moji zaključki, vse moje delo in početja. Pa tudi v tem duša vidi samo sebe, kar zanemarim in opustim, čeprav vem, da bi moral storiti. Oglasi se mi vest in tudi ta je ogledalo duše.

Oh, pojdite no, kdo bi dušo tajil? Povem vam celo, kakšna je, ne samo to, da ni nihče brez nje. V ogledalu mojih dejanj in nehanj je vsa njena slika. Slika? Da! In je slika moje duše tako kot z vsemi drugimi slikami. Nekateri so lepe, druge so grde.

Takole se mi zdi, ljudje božji: Kadar ogledalo mojih dejanj in nehanj kaže sliko moje duše v sončnih barvah, mi še na misel ne pride, da bi dušo tajil. Kadar je ta slika blatna in poškopljena z gnojnico, se mi zazdi, da bi bilo morda lažje življenje brez duše.

Tako kdaj pa kdaj varam sam sebe, nikoli pa ne morem varati duše. Brat, sestra, tudi vidva je ne moreta!—P.B.A.

Gostovanje

Še doma na Gorenjskem je bil Saša mamin ljubček. Zato so ga učili tudi klavir in harmoniko. Po poklicu pa je Saša tehnični risar. Hotel je zaslužiti nekaj „ekstra“ funtov. V Parramatta hotelu so iskali harmonikarja za soboto zvečer. Saša je obljubil svoje gostovanje za pet guineas. Nastop svetovnega umetnika „Alex and his accordion“, soboto, v „beer-garden“! Hotelir je pripravil reklamo ter mikrofon.

Spremljal sem Sašo v slučaju, da ga pivski bratci linčajo. V koncertni obleki z metuljčkom — Saša; proletarsko, v srajci — jaz.

— Če me prašajo, da zašpilam tiste stare angleške narodne? — se je ustrašil umetnik pred vrati. Še mene je v grlu stisnilo. Priznani umetnik je še enkrat kontroliral kravato. Nosil sem harmoniko tri korake za „mojstrom“.

Mesarski pomočnik, ki se imenuje natak, je elegantnemu Saši pokazal s palcem vrata v „beer garden“. (Približno kot vidiš v ameriških gangsterskih filmih.) — Sprejemni komite — je ječal slovenski predstavnik harmonike.

Beer garden je dvorišče, desno stranišča, levo nekaj stolov, v sredi lesen oster z mikrofonom.

Pedeset rdečih nosov je pozdravilo umetnika. Pod temi nosovi so zgarane roke vihtele čaše piva.

— Here he is — . . . (pikice so tu za cenzuro).

— Hurry up, mate —

je volčji glas zahropel v Sašo. Koncertistu je divje zaigrala kravata okrog vratu, nadel si je nedeljski smehljaj:

— Who, me? —

— Yaah, you, we are waiting for you! —

Azijsko globoko se je priklonil harmonikaš. Osvojevalni pogled je objel navzoče. (Ta pogled sva preje dva dni študirala.) Tudi to se naučiš v kovbojskih filmih: Gary Cooper vstopi brez pištole v krčmo oboroženih zločincev, vsem pade srce v hlače, Cooperju pa plesalka v naročje. To so fine . . . Zagospoduješ nad publiko in prikriješ lastno srce v hlačah.

Tudi jaz sem povzel najbolj divji pogled, ki mi ga moja pleša dovoljuje. Naslonil sem ročico na bar:

— Schooner, please! —

Zavrel je zamrl patrijotizem:

— Pokazi Saša, tem nestrpne-

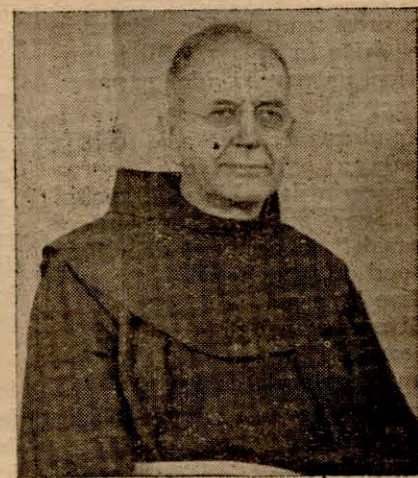
žem!

Globoko je rignil Avstralec za mojim hrbotom, prekinil moje navdušenje. Oči gostov so premerile malega Slovenca na odru ter veliko harmoniko. Saša je krokodilsko raztegnil čeljust, pokazal zobe, oči so se nervozno smejale.

Prvi „hopsasa“ so udarili v „beer garden“. Tu in tam je pesem preskočila noto. Možakarji niso opazili, zvečili so pivo. Nekako sredi pesmi je dobil Saša več korajže, not ni več izpuščal.

Pivci so se povrnil v prekinjene pogovore. Ženska pri bufettu je mazala hrenovke s paradižnikovo omako. Hrup težakov in bledih vojakov je prekričal harmoniko. Bil sem ze pri drugem kozarcu.

Umetnik si je obrisal čelo. Nekaj rok je skoraj zaploskalo. Pi-



Pozdravljamo novega misijonarja

Z veseljem poročamo, da je nedavno prišel med nas iz Severne Amerike Rev. p. Bernard Ambrožič OFM, član frančiškanske slovenske družine na Ameriških Brezjah, to je Lemont, Ill. Od tam prihaja verski mesečnik AVE MARIA. Novodošli misijonar se je takoj pridružil p. Rudolfu in mu bo pomagal pri delu. Oba imata isti naslov, pa seveda tudi isti namen tu v Avstraliji.

Novodošli pater je bival v US 30 let in deloval med slov. izseljenci širom Amerike in deloma Kanade. Od leta 1948 do 54 je bil v New Yorku pri delu za protikomunistične brezdomec. Imel je tesne stike z N.C.W.C. in Ligo Slov. Kat. Amerikancev in je pomagal pri vseljevanju v Ameriko. Mnogi so ga srečali takoj ob vstopu na ameriška tla.

Sedaj želi ostati med nami in tudi tu pomagati pri podobnem delu. Ostati misli v Sydneyju in bo zlasti skrbel, da bo naša pošta redno dobivala potrebno pozornost, najsibo glede lista MISLI ali vsakovrstnih drugih zadev. Tako našim dopisovalcem ne bo treba dolgo ali celo zastoj čakati na odgovor. Vse bo zdaj lažje, ko sta vsaj dva slov. duhovnika na vzhodni obali Avstralije.

P. Bernardu ponovno kličemo: Dobrodošli in Bog daj mnogo uspeha!

Uredništvo MISLI.

jani očaki so se prizibali do odra, nekaj so Saši prigovarjali v uho. Revez je uslužno odkimaval z glavo: Sedaj hočejo stare angleške!

Prerekanje. Debele, rdeče, vijoličaste glave Avstralcev — elegantni, mali Saša. Lopataste, zgarane roke so vihte pred obratim (Nadaljevanje na str. 4.)

(Nadaljevanje s strani 3.)

Sašinim licem. Kriki, vojaški:
— Play, Mary went out! —
— Come on, step on it! —
— You know, Mary went in' —
— Play, Billy was down' —
— Play, Billy was up! —

Slovcu na odru je kapalo z nosu. Zahteve pivcev so postale vedno objestnejše. Roke, glasovi, živinski glasovi, potni smrad, pivski smrad, stranišni smrad — na odru pa osvajalet avstralske publike v metuljčku, lakastih čevljih, nedeljski nasmeh!

Zabuhel, vijoličast možakar je potisnil Sašo ob zid, objel mikrofona, zakrutil pesem o „Mary . . .“

Hropeli, vriskali so pesem v zboru, pijane babe in dedci. Saša je iskal gumb, da bi spremljal. Zborno petje v beer garden! Knap pri Poklsku v Trbovljah so bili opera proti temu vrešču. Pevec je prejel žvižg in aplavz. Bil je pripravljen, da ponovi, idol paramatskih pevcev!

Napudrana debeluška je tenorja zboksala z odra. Nova operna zvezda je ginljivo objela s krvavimi očmi „Svojo publiko“. Navdušeni „Aaaaaah“ je pretresel dvorišče.

— Good on you, Betsy! —
— Give 'er a go! —
— Give us a swing! —
— Aaaaaah, Betsy! —
so omedlevali rdečenosci.

Predrzo je Saša zavrnil šlager zadnjega filma.

— Shut up! —
— Get away. Let 'er sing! —
— Dry up! —

Saša se ni izgubil. Obnil je oči proti meni, češ: „Glas naroda, glas božji!“

Otožno je Betsy zakikirikala pesem 19-tega stoletja. Pod rdečimi nosovi so se odprle čeljusti, bela pena piva se je pocedila po bradi: — Our Betsy! —

Bodisi pivo, bodisi Betsy — moral sem obiskat stranišče. Dva zelena obraza sta se pozibavala v tem opojnem zatišju.

— Where did they get that bloke? —

— He is a . . . migrant! —

— No good — plays that fuzzy-wuzzy stuff. —

— That's high class music, continental stuff. —

— Continental my foot, I like fair dinkum hill-billy . . .

(Sledi nekaj pripomb, ki mi jih urednik gotovo cenzurira). Golobica je izpela svojo pesem. Navdušenje, ploskanje, uspeh, karjera zagotovljena.

Tretja krajevna točka je bil „jodlar“. Poskrijte se Tirolci, hribozci, pastirčki naših planin! Pocrkale bi naše koze, da te slišijo — paramatski jodlar!

V tem ozračju sem izpraznil — šest schoonerjev. Tudi Saši so prišli pivo. Hotel je napraviti majhen odmor. Prihitel je mesarski natak:

— Boss said to play no-stop. —
(Vsaka tovarna ima smoko-time, ta falot pa hoče muziko brez odmora!)

Približal se je Saši eden njegovih častilcev:

— I've never heard a worse music in my life! —

Utrujeno ga je pogledal, žrtev umetnosti:

— And I have never seen a worse public in my life . . . —

Ob desetih je zapokal harmoniko. Niti na rame ga niso dvignili. Nobenih ovacij. Nobenih avtoramov.

Film v boju s televizijo

(Konec.)

Gunzberg, do tedaj še nepoznan, je čez noč postal najdragocenejša osebnost v prestolnici ameriškega filma. Osnoval je tvrdko Gunzberg & Co. ter žel ogromen dobiček. Ta je znašal 5% od dohodkov, ki so jih različne filmske družbe knjižile v svojo korist od filmov, narejenih po Gunzbergovih principih. Tudi polaroidna očala so izvirala od iste tvrdke, ki je pri vsakem paru zaslužile zase tri cente, pa je to pomenilo zaslužek nekaj milijonov dolarjev. To je tretja prostornina, ki je prebila blokadni obroč 27 milijonov TV-anten, zmaga nad TV-veleplatnom in „high fidelity“. V kratkih 12 dneh je družba „Paramount“ producirala tridimenzionalni barvni film „Sangaree“. Morda se ga bo kdo od bralcev še spominjal, čeprav ne zaradi njegovega prostorninskega učinka. Filmi kakor „The House of Wax“ (voščena hiša) in „The maze“ (Labirint) so bili tedaj na dnevnem redu, da se je občinstvo še po številnih mesecih nad njimi zgrajalo.

Z občutkom zmage in sigurnosti je Hollywood doživel leto 1953. Še do spomladi so stale dolge vrste čakalcev pred kinskimi blagajnami in so si lastniki dvoran zadovoljno meli roke. Da bi se občinstvo teh tridimenzionalnih „umotvorov“ naveličalo, o tem se jim še sanjalo ni. Toda prav to se je ob nastopu pomladi 1953 zgodilo. Filmski producentje so uvideli, da 3-D kot taka še ni dokončna rešitev iz zagate, temveč se bo morala tehnika povezati z velikim poslanstvom filma: Zanesti umetnost med vse sloje naroda. „Kiss me, Kate“ je bil prvi umetniško prezhiben 3-D film, ki je žel nove lepe uspehe, ni pa mogel popraviti slabega učinka zelo šibkih izdelkov preteklosti. In pa oči gledalcev! Vsakdo, ki je po treh dolgih urah gledanja odložil polaroidna očala, je moral biti prepričan, da jih oči za dolgo časa ne bodo mogle prenesti. Hollywood je bil dovolj uviden, da je spoznal: Dobi čiste tretje dimenzije je že odklenalo. Obiskovalci kina bodo morali dobiti pred oči kaj manj škodljivega za oči, pa kaj bolj umetniškega za duševni užitek.

Družba „Fox“ je kmalu našla rešitev v obliki „cinemaskopa“. Ta sicer tudi ne podaja vzorne prostorninske slike, je pa praktičen in trgovsko popolnoma odgovarjajoč današnjim možnostim in potrebam. Pri „cinemaskopu“ je platno podolgovato, gledalcem se pa zdi, da je slika na platnu izven dvorane, kakor če bi človek gledal skozi šipo velikega okna in videl v naračo pred seboj.

Ta nova filmska tehnika je ne hote pokazala pot, ki vodi nazaj k

Boss mu je stisnil v roko honorar. Hop, tu pa Saša ne pozna šale! Položil je harmoniko na tla, odprl dlan, preštel funte.

Ampak jih je zaslužil, tiste funte. Kot je Danijel zaslužil nebesa v levjem brlogu . . .

Zeleni Jurij, N.S.W.

umetnosti. To dejstvo izvira iz tehničnih možnosti in snimanja samega. Množični posnetki so večinoma izginili, na njihovo mesto je pa stopil poedinec s svojim znanjem — s kulturo.

Preden še poslednjikrat obiščem televizijske študijske prostore, bi želel omeniti Nemca Adalberta Baltesa in njegov izum, ki ga je imenoval „Die Glocke“ (zvon.) Kino, kakoršnega si on zamišlja, bi imel obliko zvona a platno naj bi ne samo ovijalo gledalce (glej cinoramo), temveč jih popolnoma obdajalo. Projekcijska kabina bi naj visela na stropu, gledalci bi pa sedeli na premikajočih se stolih. Slično cinorami bi tudi „zvon“ podajal dejanje prostorninsko. Vendar bi bila razlika. Dejanje bi se ne vršilo samo v ospredju in ob straneh, ampak celo tudi v ozadju — med gledalci samimi. Za enkrat je ta reč šele utopijska, zakaj tehnične in zlasti denarne možnosti govorijo zoper njeno uresničenje.

„Spoštovane dame in gospodje! Tu pred vami so združeni študiji velikih televizijskih postaj, ki imajo to zadoščenje, da vas žele seznaniti z najnovejšim razvojem TV-tehnike, hočem reči — s televizijo v barvah.“

Gostje, ki so slišali ta nagovor, so bili posebej novabljeni v razkošno dvorano slovitega „Waldorf-Astoria“ hotela v New Yorku. Potem so gledali in bili močno preseščeni. Kar se je svetu še pred osmimi leti zdelo neizvedljivo, je bilo zdaj uresničeno. Televizija si je prisvojila tudi barve!

Deset dolgih let že traja ta boj med televizijo in filmom. Pričakovati je, da se bo ta borba prej ali slej končala s pomirjenjem. V teku tega boja sta se mogli uveljaviti dve tendenci:

Prva: Če bo televizija še nadalje tako napredovala, si bo izgradila tolikšno prednost, da filma tudi najlepše nadaljnje iznajdbe ne bodo mogle rešiti.

Druga: TV se umetniško ne bo mogla razviti, če bo naprej in naprej v borbi s filmsko industrijo.

Najzaključim s primerom. Kakor sta nekoč gledališče in kino po nekakem začetnem trenju našla vsak svoje polje, s tem pa nekak modus vivendi, tako bosta tudi TV in film mirno vzporedno delala v smislu nadaljnje razvoja kulturnih dobrin. Oba bosta pripomogla k temu, da pride nova, moderna kulturna renesansa.

P.P., Vic.

Niso bile napačne sanje

Prijatelj nam piše, kako čudovito je sanjal:

Sem rodoljub z dežele. Imel sem prost dan in sem šel na razglede v bližnji gozd. Zašel sem med debela drevesa. Nekaterim so debela trohnela. Zasači me nenadna nevihta. Kam naj se skrijem pred silnim nalivom? Po kratkem iskanju zagledam drevo, ki mi je iz njegovega debela zijala naproti široka duplina. Pogledam in vidim, da je v votlem deblu zame dovolj prostora. Brez posebnih težav zlezem v duplino in si oddahnem.

Bil sem na suhem in mirno čakam, da se je nevihta polegla. Ko je naliv prenehal, skušam spet zlezti na prosto. Toda, o groza, kaj se je med tem zgodilo? Zaradi moče se je napol strohneli les napel kakor goba, odprtina iz dupla je postala tako ozka, da telo mojega rojstva zdaj ni moglo več skozi. Obšel me je smrtni strah, pa ves moj napor je bil zaman. Vdal sem se v žalostno usodo in se počasi sprijaznil z mislijo, da bom moral v tej čudni ječi — umreti . . .

Začel sem si izpraševati vest. Za vsak greh posebej sem obudil kesanje in prosil Boga, naj mi ga odpusti. Ko pa smrti le še ni bilo, mi je prav nazadnje prišlo na misel, da že četrto leto dobivam mesečnik MISLI, ga redno berem in še drugim posojam, plačal ga pa vsa ta leta nisem. Ko se človek pripravlja na smrt, se take reči vidijo v drugačni luči kot sredi brezskrbnega življenja. Zavedel sem se, da je moja nemarnost zoper sedmo božjo zapoved, ki pravi: Ne kradi! Zavedel sem se, da sem prav za prav vsa ta leta kradel iz blagajne MISLI — tega bo zdaj že kar štiri funte . . .

Ker sem imel vse druge grehe že lepo pokesane pred Bogom, nadaljnjih se nisem domislil, smrti pa tudi še ni hotelo biti, sem ostal v mislih pri MISLIH. Veliko zdravega branja sem zmerom našel v njih, veliko truda in stroškov je moralo imeti uredništvo za mano ta leta, jaz sem pa vsako leto „pozabil“ poslati naročnino. Na drugi strani sem pa marsikak funt prav po nepotrebnem proč vrgel. Le kako sem mogel biti tako nečeden, da se nisem oddolžil z vsakoletno naročnino???

Ko esm takole premišljeval, me je postalo od sile sram. Od sramu sem zlezel sam vase in postal silno majhen. Tako droben sem postal, da me morda niti smrt ni mogla dobro videti, zato je še zmerom ni bilo od nikoder. Nekaj me je sicer dušilo v grlu, pa to je morala biti moja slaba vest, ne pa smrt. Nagnil sem se proti odprtini v drevesu, da se naužijem svežega zraka. Takrat pa opazim, da je zdaj dosti velika za moj neslovesen odhod. Res, odprtina se ni razširila med tem, toda jaz sem postal od sramu majhen. Srce je poskočilo v meni, noge so planile pod menoj — v enem skoku sem bil na prostem . . .

Vladimir Nanos, Vic.

PROŠNJA

Pridi k meni vila bela
v sivi dom nočoj —
in na lica moja vela
mir razgri svoj.

V črni plašč odet te čakam
zapuščen, izdan . . .
dneve vse solzé pretakam,
duh je moj bolan.

Pridi k meni dobra vila,
vzemi me s seboj;
mi v srcé nalij zdravila:
sen ledeni tvoj . . .